אישים באגרות הראי"ה

הרב נפתלי אמסטרדם

מראשוני תנועת המוסר ומגדולי תלמידיו של רבי ישראל סלנטר · תקצ"ב–תרע"ו (1832–1916)

1 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

הרב נפתלי דב אמסטרדם נולד בסלנט בשנת תקצ"ב (1832), ולמד אצל רבי ישראל סלנטר, שמסר לידו את חינוך בנו. כיהן כרבה של הלסינקי כשמונה שנים, כמורה צדק בפטרבורג, ואחר כך ביאסווין ובאלקסוט, ולבסוף עזב את הרבנות והתמסר להפצת תורת המוסר. אחרי פטירת אשתו, בשנת תרס"ו-תרס"ז (1906), עלה לירושלים, ונפטר בה בו' באדר תרע"ו (1916).

הרב קוק על הרב נפתלי אמסטרדם

בכסלו תרס"ט (1908), לבקשת הרב אמסטרדם, שהיה מראשי בית המחסה "אסף נדחים" בירושלים, כתב הרב קוק המלצה על המוסד, המיועד לזקנים "האמללים שבאומללים", שאין להם כסף ולא זכות להתקבל לבתי מחסה אחרים. "די' לנו הערובה של שם כבוד גאונו, המפורש על יסוד המוסד הזה, שנהי' בטוחים בו, שהכל יתנהג לתעודתו היותר נאמנה", כתב הרב קוק, והוסיף שגם הרב שמואל סלנט העיד על כך (כרך א', אגרת קעה).

האגרות

כרך א', אגרת קעה: לבקשתו: המלצה על בית המחסה 'אסף נדחים' לזקנים עניים בירושלים.

"וע"ד המוסד הנשגב "אסף נדחים", שדגל הדר"ג מתנוסס עליו"

ראו גם

רבו, רבי ישראל סלנטר. (רבי ישראל סלנטר)

נוסח האגרות

1 האגרות שבהן נזכר הרב נפתלי אמסטרדם, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קעה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' כסלו תרס"ט - יפו **נמען:** הגאון ר' נפתלי אמסטרדם

המלצה על המוסד 'אסף נדחים' בירושלים, בית מחסה לזקנים העניים ביותר, שאין להם כסף ולא זכות להתקבל לבתי מחסה אחרים. הרב קוק מצטט את הזוהר (בלק) על מעלת תפילת העני, ש'מעטפת' את כל התפילות. ר' שמואל סלנט העיד על ישרות הנהגת המוסד.

עיקרי הדברים

- 'אסף נדחים' - בית לזקנים עניים.
- מעלת תפילת העני (זוהר בלק).
- קריאה לתמוך במוסד.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ה' כסלו תרס"ט[4].

שלו'[5] וברכה מקודש, לכבוד ידי"ן[6] הרב הגאון המובהק, צדיק ונשגב, מוהר"ר[7] נפתלי אמסטרדם שליט"א[8].

יקרת מכתב כ"ג[9] מר אהובי שי'[10] הגיעני. וע"ד[11] המוסד הנשגב "אסף נדחים", שדגל הדר"ג[12] מתנוסס עליו, חשבתי בדעתי שאך למותר הוא לחזקו בדברי. אבל לעשות רצון צדיק חפצתי, ואדברה נא נגד כל קהל עם ד', בארצנו הקדושה ובכל תפוצות הגולה. כמה מעלות גדולות וקדושות לבית הגדול הזה, אשר ישים את עין טובתו על האומללים שבאומללים אשר באה"ק[13], המה הזקנים הנדחים, אשר אין להם כל מכיר וגואל, ואין ידם משגת לתן כל מכסת ערך, לסיוע הקופה, כדי להכנס לאיזה מוסד, אשר רבו בהם הזקנים היושבים מכבר, כן ירבו, ביחוד מאלה שיש להם איזה סכום כסף, אשר אמנם לא יספיק להם למחיתם, והמה מקבלים טובה רבה מבתי המחסה לזקנים, אשר נוסדו מכבר, בהכנסם אל תוכם, גם אחרי אשר יתנו איזה סך לקופת הבתים הנ"ל[14], כי גדלה מאד הוצאתם, יהיו פועליהם ומחזיקיהם ברוכים לעד. אבל גורל הזקנים האביונים, שאין להם לא יכולת להכנס ע"י[15] זכות מעט רכוש, וגם לא ע"י איזו זכות של הצטיינות מיוחדת, - אשר כמובן ת"ח[16] מצויינים יתקבלו תמיד בהיות מקום בבתי המחסה הקבועים, גם כשאין להם יכולת לתן איזה סיוע לקופת המוסדות, - ועם זה המה זקנים כשרים, ומהם רבים הוגי תורה ושוקדי עבודת ד', מי ינוד להם, מה מר הוא מנת חבל חייהם, בשבתם בענים בעיר קדשנו ותפארתנו, אשר נהרו ממרחקים, לפעמים במסירות נפש, לשמה ולזכרה הקדוש. ומי זה יוכל לתנות איפוא צדקת גדולי המעשה, מיסדי בית "אסף הנדחים", שכולו מקודש דוקא לזקנים האמללים שבאומללים, הנשכחים מאדם ומתבל. מה גדול הוא מעשה חסד זה, לזכרון לעד יהיה שמם וזכרם של פועלי צדק אלה בהיכל ד', אוהב חסד וצדקה, השוכן את דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולב נדכאים. די' לנו הערובה של שם כבוד גאונו, המפורש על יסוד המוסד הזה, שנהי'[17] בטוחים בו, שהכל יתנהג לתעודתו היותר נאמנה. וכן כתב לי כי[18] גאון עוזנו ס"ק[19] מרן

הרש"ס[20] שליט"א במכתב קדשו, בתשובה ע"ד[21] שאלתי ממנו אודות הבית הגדול הזה, שאמנם מפני מצב בריאות גופו הטהור הרפה, - יחזקהו השי"ת[22] לאורך ימים טובים לשמחת כל בית ישראל - לא יוכל לבקר בעצמו את המוסד, אבל מפי כבוד גאונו שמע כי ישרה הנהגתו. ואקוה שכל יודעי שם הדר"ג ומכירי צדקתו, הרבים בישראל ב"ה, יתאמצו בכל כחם לחזק ולאמץ את המפעל הגדול הזה, אשר כוננו ידי צדיק כביר כ"ג שליט"א. ובכח הרבים, אשר מקרוב ומרחוק יתאמצו להוסיף אימוץ, ליסוד עמוד אור חסד זה, על מכון עיר עז לנו, אלקים יכוננה סלה. יוכלו בעזרת השי"ת להגדיל פעלם ולאסוף אליהם כל נדח באה"ק, לתן להם מקור מנוחה ומחיה וארוכה די סיפוקם, למען יוכלו לבלות את ימי חייהם בתורה ובתפילה על פלטת שה פזורה בין עמים רבים, ולעורר תמיד רחמים רבים בתפילת ישרים, על כל איש מר-נפש וכל נתון בצרה וצוקה. ותפילת עניים נכאי רוח כאלה כמה גדולה היא ונשגבה, כמה היא בוקעת ועולה למרומים, לפני שומע צעקה הקרוב לשועת נכאים. וכדז' זוה"ק[23] פי' בלק קצ"ה א': "מאן חשיבא מכולהו הוי אימא תפלה דעני, תפלה דא קדים לתפלה דמשה, וקדים לתפלה דדוד, וקדים לכל שאר צלותין דעלמא, מ"ט בגין דעני איהו תביר לבא וכתיב קרוב ד' לנשברי לב וגו'[24], ומסכנא עביד תדיר קטטה בקוב"ה[25] וקוב"ה[26] אצית ושמע מלוי, כיון דצלי צלותיה פתח כל כוי רקיעין, וכל שאר צלותין דקא סלקין לעילא דחי לון ההוא מסכנא תביר לבא, דכתיב תפלה לעני כי יעטוף, כי יתעטף מבעי ליה, מאי כי יעטוף, אלא איהו עביד עטופא לכל צלותין דעלמא, ולא עאלין עד דצלותא דיליה עאלת, וקוב"ה אמר יתעטפון כל צלותין וצלותא דא תיעול לגבאי כו'[27], עיי"ש"ה[28], אשר מזה יראו כל נבוני לב, היראים וחרדים לדבר ד' באמת, אוהבי צדקה וחסד, כמה גדול ונשא הוא מכון קדוש זה, אשר נדחים עניים ואביונים, אנשים תמימים, נדכאים ונאנחים, יוכלו לעסוק בתפלה בעיר ד' שמה, כמה ריוח והצלה יש בזה למחזיקיהם מכל צרה וצוקה, וכמה שפע ברכה וחסד נכון לפניהם מתפילת עניים כאלה במקום קדוש משכני עליון.

בשמו יתברך, הקרוב לצעקת עניים ומרחם על נדחים וחלכאים, אשים מבטחי, שיצליח כ"ג וכל מסעדיו על דרכו בקודש אשר החל, וברכת אובדים, זקנים, נאנקים, עליו תבא, והמוסד היקר הזה יהי'[29] לשם ולתפארת בין המוסדות היקרים, המתנוססים בכל גאונם ותפארתם, לפאר את מרום עיר קדשנו ותפארתנו תובב"א[30], והי'[31] מעשה הצדקה שלם, כנפשו היקרה ונפש ידי"ע[32] דורש"ת[33] בכל לונ"ח[34], מברכו בהצלחת פעלו המקודש באה"ר[35],

הק'[36] אברהם יצחק הכהן קוק אב"ד[37] דפה עיה"ק[38] יפו והמושבות תובב"א.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5. שלו' - שלום
6. ידי"ן - ידידנו
7. מוהר"ר - מורנו הרב רבי
8. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
9. כ"ג - כבוד גאונו

10. שי' – שיחיה
11. וע"ד – ועל דבר
12. הדר"ג – הדרת גאונו
13. באה"ק – בארץ הקודש
14. הנ"ל – הנזכר לעיל
15. ע"י – על ידי
16. ת"ח – תלמידי חכמים
17. שנהי' – שנהיה
18. כ' – כבוד
19. ס"ק – סעיף קטן
20. הרש"ס – הרב שמואל סלאנט
21. ע"ד – על דבר
22. השי"ת – השם יתברך
23. זוה"ק – זוהר הקדוש
24. וגו' – וגומר (וכן הלאה בפסוק)
25. בקוב"ה – בקודשא בריך הוא
26. וקוב"ה – וקודשא בריך הוא
27. כו' – וכולי (וכן הלאה)
28. עיי"ש – עיין שם היטב
29. יהי' – יהיה
30. תובב"א – תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
31. והי' – והיה
32. ידי"ע – ידידו עוז
33. דורש"ת – דורש שלומו ותורתו
34. לונ"ח – לנחמת ציון
35. באה"ר – באהבה רבה
36. הק' – הקטן
37. אב"ד – אב בית דין
38. עיה"ק – עיר הקודש